Den andra

SUNNE-BYGDA

Årsskrift för Sunne Hembygdsförening

1992

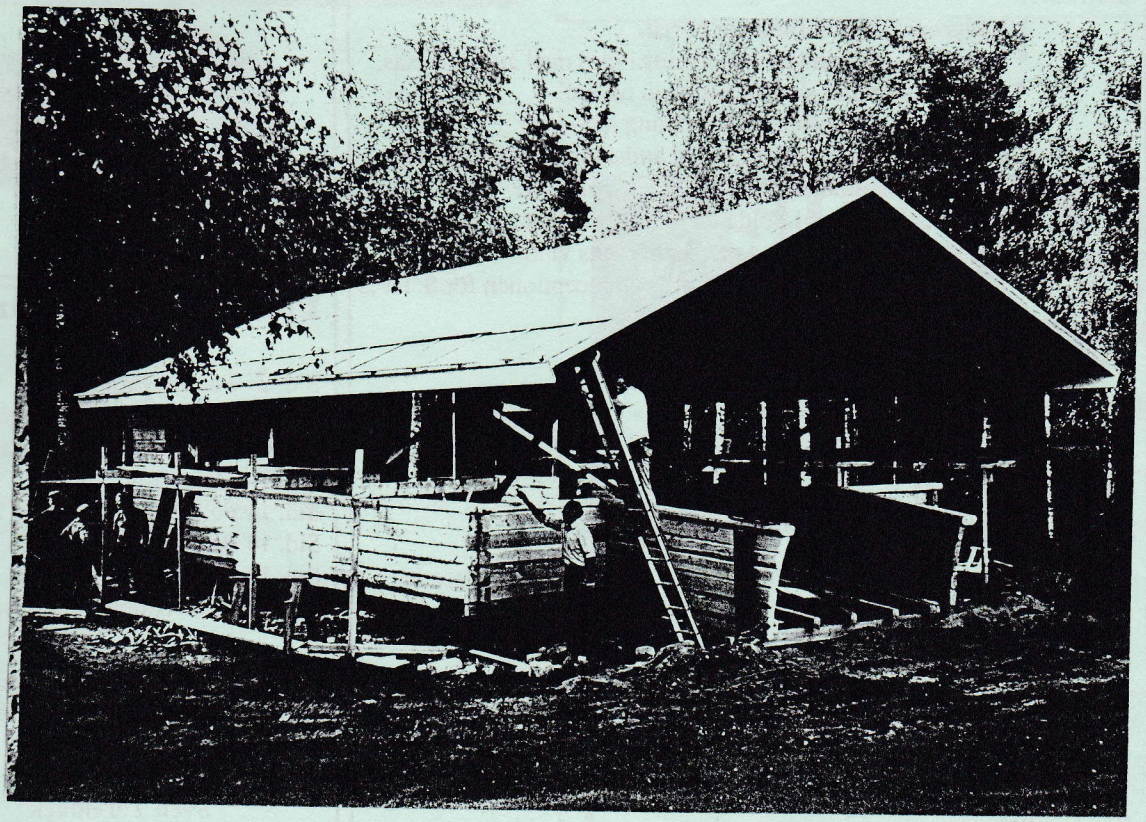

Sommaren 1991 uppfördes denna scenbyggnad. Mannarna vid arbetsaftonen är från vänster: Gunnar Nilsson, David Myrehed, Bengt Jansson, Valter Jansson och Birger Nilsson. 'På fädernegrund skall det nya byggas, med trofast kärlek det gamla tryggas' förmodas vara deras valspråk!

Förord

Tiden rullar vidare och vi vill nu presentera vår årsskrift nr. två.
Den vill, som sin föregångare, dokumentera både nytt och gammalt i vår hembygd.

Året som passerat - 1991 - har bland annat präglats av stora förändringar i såväl vår bygd som omvärld, så vittgående att t. o. m. hot mot vår egen hembygds landskapsbild uppstått. Resultatet har blivit att allt fler jordbruk läggs ner eller förändras. När detta nedtecknas finns det t.ex. bara ett 40-tal mjölkleverantörer kvar i Sunne socken, varav högst ett dussintal gårdar väster om Fryken levererar mjölk till mejeriet. Primitivt brukande, förbuskning eller skogsplantering torde bli alternativ till det allt mer krympande öppna landskapet. Detta är inga ljusa framtidsutsikter, om inte värdet av den öppna och leende bygd vi vant oss vid kan bevaras och säkras på sikt.

Sunne Hembygdsförening vill väcka intresse kring frågor om miljö- och kulturlandskapets påverkan. Det är angeläget att alla som arbetar och planerar i vår hembygd iakttager all den varsamhet som behövs i ett snabbt föränderligt samhälle - samspelet mellan bebyggelse och näringsliv måste uppmärksammas.
Så hoppas vi på ett fortsatt bra intresse, både för vår förening och vår tidskrift, Sunne-Bygda.

Alla Ni som känner till vår bygd: Berätta för oss i redaktionen eller skriv ned och lämna vad Du vet. Låt Sunne-Bygda få sprida vad Du känner till.
Vi är intresserade av det mesta.

Sunne Hembygdsförening
Hugo Jansson
Ordförande

PROGRAM OCH AKTIVITETER FÖR 1992.

Januari:

* Vävgruppens vårtermin har börjat.
* Sunne-bokens handskrivna manus i färd med att bearbetas.
* Avverkat timmer skall sågas bl. a. till att:
  förse Gamla Tingshusets 3:e våning med golv
  ersätta nuvarande vedskjul med ändamålsenligare nybygge
  reparera bef. uthusbyggnader, klockspel o.s.v.
  utbyta bef. timmer i Soldattorpet, 6-7 stockar.
* Förbättra isolering på Askersbygårdens vind
* Reparera "Lanthandelns kontor" och receptionen för S:T:F;s Vandrarhem.

April:

26 Årsmöte
30 Valborgsfirande

Maj:

27 S.T.F;s vandrarhem, säsongsöppnande

Juni:

19 Midsommarfirande.

Augusti:

1 Kulturveckan öppnas.
8 Gammaldags auktion

September:

3 S.T.F;s vandrarhem stängs för säsongen.

December:

12 Julmarknad.
13 Luciafirande

Innehållsförteckning

Sid. 2 Förord, Program -92
Sid. 3 Verksamhetsberättelse
Sid. 6 Widens cykel och motorverkst.
Sid. 7 Maja i Lutbacken
Sid. 11 Folkskolan i Sverige 150 år
Sid. 14 Bro-Ville och annat
Sid. 16 Våra torp
Sid. 19 Sven Toremark intervju ar

Anvarig utgivare: Hugo Jansson
SHF - Redaktionskommitté:
Olle Gustavsson
Margit Olsson
Sven Toremark
Lars Wennberg

Sunne Hembygdsförening
Pl. 5066
686 00 Sunne
Tel. 0565-108 01

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR ÅR 1991

Sunne Hembygdsförening, S.H.F. får härmed avge följande berättelse om sitt 68:de verksamhetsår.

Årsmötet hölls den 24 mars 1991.
35 medlemmar deltog i de traditionella mötesförhandlingarna.
Därefter kåserade Ragnar Magnusson, Edsvalla, om barndomsminnen från sin hembygd i sydvästra delen av vår socken. Efter val av styrelsen och funktionärer antecknades:

Ordförande:
Hugo Jansson, tel. 108 01

Ordinarie ledamöter:
Birger Nilsson, tel. 117 58
David Myrehed, tel. 100 46
Sven Toremark, tel. 100 24
Sten Åke Skyllkvist, tel.311 88
Leif Nilsson, tel. 109 65
Olle Gustavsson, tel. 210 79
Allan Olsson, tel. 120 17
John Broström, tel. 12071
Gunnar Andersson, tel. 118 32
Claes Hallgren, tel. 431 26

Suppleanter:
Lene Olsson, tel. 310 69
Elisabet Olsson, tel. 311 09
Olle G. Olsson, tel. 137 83
Carl-Gösta Norderup, tel. 605 87

Revisorer:
Ola Sterwin, tel. 112 77
Elna Henriksson, tel. 108 57

Valberednig:
Mai Hedin,tel. 109 57
Karl Dahlqvist, tel. 121 95
Elsie Eng Olsson, tel. 134 17

Intendent:
Birger Nilsson, tel. 117 58

Ur medlemsmatrikeln framgår:
att våra värderade hedersmedlemmar
- tidigare pionjärer och framstående kulturbärare i vår förening är:
Sven Carlsson (Foto Carlsson), som skänkte oss fotoarkivet, *Inga Nilsson, Gunborg* och *Martin Sundholm*, vårt traditionella luciafirandes förgrundspersoner, *Ingvar Svensson*, författare till vår bok "Båtar på Fryken" som illustrerats av *Erling Ärlingsson*,
att vårt medlemsantal är stabilt, drygt 400 st.
Under 1991 avled veteranen inom vår hembygdsrörelse, *Tore Sjöqvist*, Sundsberg. Hans generositet då det gällde bevarande av tradition. Liksom föremål och miljöer, befäste han på ett fint sätt genom bildandet av Stiftelsen Sundsbergs Gård med tillhörande museer och anläggningar.

Av våra två lönebidragsanställda, vaktmästare *Sven Johansson* och vår värdinna *Evelyn Karnlind*, har den senare på egen begäran slutat sin anställning den 15 juli 1991.

Vandrarhemsrörelsen har bedrivits i traditionell omfattning tiden 29 maj - 5 september1991, i samarbete med S.T.F. Antal gästnätter har minskat något mot tidigare år och utgjorde 2 509 st.
Tillfälligt anställda för denna rörelse har varit *Åsa Bongnell* och *Jenny Skoglund* från Karlstad, *Anna Nilsson* och *Britt-Marie Westin* från Sunne. Vidare har *Jens Åkesson*, Sunne varit engagerad genom kommunal anställning (ungdomsplats).

Verksamhet och aktiviteter under 1991 har bl.a. varit:

Den 7 januari säsongsstartade vävgruppens 7 damer sitt uppskattade arbete i f.d. Anneforsskolans skolsal. Under våren vävdes flitigt, bl.a. 5 st. linnedukar (dräll) till Askersbygårdens bord i ytterstuga. Vidare har ett antal mattor vävts åt hembygdsföreningen. Till lotterivinster har dessutom ett betydande antal vävnader gjorts.

Vaktmästare *Sven Johansson* såg till att ett stort antal stolar av stålkonstruktion, som kasserats vid Kolsnäs, blev försedda med tryckimpregnerat virke och blev passande till präktiga parksoffor.

Studiecirkeln "Bondeminnen" startade under februari månad med 8 deltagare från S.H.F. Varje detagare hade att teckna ned egna minnen från 1920 - 1930-talen. Resultaten ger belägg för alla deltagares förmåga att återge egna upplevelser.

Den 6 mars gästade Sunne Manskör oss och underhöll ett 60-tal besökare med sitt fina sångprogram. *Anna Myrén, Britta Nilsson, Stina Karlsson* och *Ester Jansson* svarade för kaffeserveringen med hembakat bröd.

Den 14 mars hölls samkväm för medarbetare. Ur programmet kan nämnas: *John Arvidsson* sjöng till eget ackompanjemang ett antal Frykmans-sånger. *David Myrehed* visade videofilm om en exkursion till Horntjärn, Sunne tätorts f. d. vattentäkt.

I filmen medverkade, förutom *David Myrehed, Nils Ritzén, Lars Wennberg* och *Axel Nilsson* (f. 27/10 1892) som f. ö. var uppväxt i grannskapet. Våra damer bjöd under kvällen på en enkel måltid.

Under våren anmäldes den första utgåvan av **Sunne-Bygda.** Den presenterades som S.H.F:s årsskrift till medlemmarna.

Den 21 mars hölls ytterligare samkväm för medarbetare. Musikdirektör *Jan Ullström*, med fru *Inga-May*, svarade för ett fint komponerat och uppskattat *Bo Setterlind*-program i både dikt och ton. 25 personer fick njuta av fint program och en angenäm måltid. Kvällen avslutades med *Mai Hedins* videofilm från Arrendegården, framställd med smalfilmkamerans hjälpfotograf *Mai Hedin*. Filmen visar folk och drift på 1950-talet och senare.
Under våren kunde S.H.F, genom *Mai Hedins* medverkan, tillse att en släkttavla om Askerbygårdens innehavare blev gjord.

Beslöts vid styrelsemöte **den 9 april** att låta uppföra en scenbyggnad-dansbana jämte scendel - under tak.

Den 10 april skedde ljusstöpning i stor skala. Vår vävgrupp m. fl. ville visa sin generositet inför det stundande kyrkomötet i Sunne 15 - 18 juni genom att skänka dessa ljus.

Den 25 april erhölls bygglov för scenbygget.
Vi deltog vid invigningen av Europavägen, Via Lappia, väg 234 blir 45, samma nummer från Sicilien till Kiruna.
I början av maj begynte omfattande arbete, dels med målning av Vandrarhemspaviljongerna, dels med scenbyggnaden, dels med att avhjälpa brister i ventilationskanal från vandrarhemsköket i Askersbygårdens källarplan.

Den 10 maj började vi rivningen av fastigheten David Berggrens Verkstad, senare Dahlqvists Plåt, i Klockargården. Denna tegelbyggnad - "tänkt" som blivande kulturhus, skulle lämna plats för nybyggnation. S.H.F hade i samband härmed lovats få nyttja användbart material till scenbyggnaden - om vi själva tog tillvara detta material. Bra mycket kunde tillvaratagas, men arbetet var inte gjort utan intermezzon och vedermödor.

Värmlands Hembygdsförbund höll sin 70-års-jubileumsstämma i Säffle **den 11 maj.** *Mai Hedin, Birgit* och *David Myrehed* samt *Ester* och *Hugo Jansson* bevistade denna.

Mai Hedin blev föremål för hyllning för sina forskningar om Askersby och tilldelades ett stipendium.

Den 19 maj gästades Sunne av St:s Eriks Orkesterförening från Stockholm, inalles 50 personer. S.H.F. serverade gästerna lunch under förmiddagen och kl 13.00 gav orkestern konsert i Rottneroshallen.

Under sommaren hölls facklig kontakt, enär våra lönebidragsanställda skall övergå från Lantarbetarförbundet till Fastighetsanställdas förbund.
Under året anordnade länsmuséet i Karlstad temautställning med anledning av Hembygdsförbundets 70-årsjubileum. Vi bidrog med våra samlingar om"Selkungen" *Per Nilsson*, liksom ett flertal privatpersoner, bl a *John E Nilsson*, Maggeby, med sin samling, gamla seldon.

Allt minnande om att i Sunne stod hästen i centrum inom både jord- och skogsbruk, vilket medförde att en omfattande seltillverkning och framför allt bogträ och smidesdetaljer, liksom kördon, ägde rum.
Vi lämnade även bidrag till kuriosa- kabinettet - ett par tuppsporrar monterade på en träplatta. Dessa ingick bland ett antal prylar i en frågetävling, vilken starkt försvårades genom vårt bidrag.

Den 23 maj samlades ett 15-tal personer vid .f.d. Brobytornet i Åmberg, med kulturchef *Elly-Britt Sundman* och kulturnämndens ordförande *Birgitta Kringlund*, som inbjudna. Anledningen till denna träff var vår framställning till Sunne kommun att förverkliga *Lars Wennbergs* m. fl. idé att skapa ett minnesmärke över Hea-områdets historia.

Broby marknad i Sunne försiggick här liksom att, vilket numera blivit känt, Fryksdals kompani, torde ha haft området till mötesplats.

Värmlands regemente representerades av *Bror Evensson* och Sunne kommun av kommunalråd *Olle Söderberg*, kommundirektör *Kjell Moström* och turistchef *Billy Höglund* m. fl.

Hur minnesmärket skulle utformas och placeras kunde vi ej ta ställning till vid detta tillfälle.

Den 24 maj påbörjades scenbygget i större omfattning. S.H.F:s damer, under ledning av länshemslöjdkonsulent *Elisabeth Jacks-Svantesson.*
Den 25 och 26 maj förbereddes den stora Hantverksutställningen på Sundsbergs Gård, inför R.F.H:s rikstämma i Sunne 8-11 juni, liksom stora Rikskyrkomötet 15-18 juni i Sunne.

Den 3 juni kom R.F.H:s kanslisekreterare Mats Rohlén till Sunne för förberedelser inför nämnda riksstämma. I samband med stämman uppmärksammas tradionellt någon kulturbyggnad som restaurerats på ett pietetsfullt sätt. "För att främja en sund utveckling av byggnadsskicket i hembygdsvårdens anda", som det så fint heter i bestämmelserna.
Ett minnesmärke förärades byggnaden "Där ner"på Mårbacka i Östra Ämtervik under värdiga och mycket gemytliga former. Där återfanns länsantikvarie *Anders Hillgren*, gårdens ägare, Stiftelsen Selma Lagerlöfs Litteraturpris genom Intendent *Ragnar Ramström* och rektor *Lennart Edberg*, liksom - hembygdsföreningens representant *Anders Friman* m. fl.
Samma kväll samlades arbetsgruppen för att finslipa förberedelser inför Riksstämman.

Den 5 juni, på kvällen, stod *Valter Hedlund* som värd och hälsade ett 50-tal medlemmar välkomna till det då snart färdigbyggda Life Center-Hälsocentret i Sunne. Efter rundvandring i den imponerande anläggningen samlades vi till kaffesamkväm på "Askersbygården".

Den 8 juni öppnades Riksförbundet för Hembygdsvårds (R. F. H:s) riksstämma på Hotell Selma Lagerlöf i Sunne.

Ur programmet:
Kl. 09.00
Samling i Rottneros Park med Claes Horn af Åminne och Lars Erik Samuelsson, Karlstad, som ledare i en minnesvärd rundvandring - 100-talet personer deltog.
Kl. 10.30
Återinvigning av Stamfrändemonumentet,som därmed överlämnades till SunneKommun, från Värmlands Hembygdsförbund, efter en omfattande reparation i samband med byggandet av Värdshuset Nils Holgersson.

Kl. 13.00
Stämmoförhandlingar.

Kl. 19.30
Bankett- "Kalas" med ca. 300 gäster.
Ett fint arrangemang med kommunalråd *Olle Söderberg* som värd.

Rikstämman pågick ***8 - 11*** juni.

Den 9 juni i Ransäter med fortsatta förhandlingar och gemensam middag avslutningsvis.

Den 10 - 11 juni "Flottfärd" med övernattning och besök på "Lellgammelvala".

På kvällen ***den 10 juni*** svarade våra damer för "Litterär grötfest" på Askersbygården. En tillställning som blev särskilt uppskattad. Ja, många ansåg festen vara det trevligaste inslaget av alla under stämmodagarna. Det serverades risgrynsgröt till 140 personer. Underhållning bjöds på bägge våningarna. I nedre stod *Gösta Svensson (Ge-Ess), Yngve Sundbäck, Börje Magnusson, Lars Adler och Torsten Norén* för bejublande framträdanden i både ord och toner.
Vår skicklige och humoristiske kommunalman *Åke Carlvik* bidrog med sin berättarkonst.
På övre plan gav *Olle G. Olsson* prov på sin förmåga att medryckande berätta kring hembygdsfrågor och *Cecilia Pärn o Co.* bjöd på kultur i dikt och sång. Samma dag hade företagits bussresor till platser i - diktarnas Värmland - mineralriket - finnbygden.

På morgonen **den 1 juli** samlades mannarna *Gösta, Valter, David, Bengt, Olle och Hugo* i timmerskogen för att tillgodose *Leif Nilssons* goda idé att låta knuttimra väggarna på scenbyggnaden.
Vid middagstid var 68 stockar, 6,40 m. långa och med aktningsvärd diameter, liksom en mängd normalstockar, färdiga för transport till sågning, **3** och **4 juli**, hos *Roy Persson* i Södra Borgeby.

Den 3 augusti skedde Kulturveckans invigning på Hembygdsgården under bl.a. landshövding *Ingemar Eliassons* medverkan . Ett 50-tal norska spelemän svarade för ett fint inslag.

I skolornas lokala teckningstävlan under mottot "I Nils Holgerssons Spår" förrättades prisutdelnigen under ledning av tävlingens allt i allo *Lars Wennberg*.

Den 10 augusti hölls "Auktion på gammalt vis". Våra välkända auktionister *Karl-Erik Dahlström* och *Olle Olsson* (Olle Där Fram) hade i det vackra vädret samlat en riktigt stor publik.

Invigningsfest för scenbyggnaden hölls **den 25 augusti.** Ett 100-tal personer hade inbjudits - medarbetare och sponsorer. Det bjöds på nävgröt och fläsk. Kulturnämndens ordförande *Birgitta Kringlund* förrättade invigningen och *Gösta Ess* och *Co.* svarade för programmet i övrigt - som alltid käckt, elegant och kulturellt högtstående. Avslutningsvis hölls paketauktion med *Olle Där Fram* som auktionist.
Resultat 4 140 kr.

Den 16 september reste 10 medarbetare på en uppskattad fyradagars resa till Åland. De deltog i två dagar i "Nordiskt förbund för hembygdsarbete". Ett seminarium om "Åländsk skeppsfart i historisk tid".

Den 21 oktober började vävgruppen.

Värmlands Turistråd meddelar i **november** att Sunne utsetts till *Årets turistkommun 1992*.

Den 19 november skedde ljusstöpning inför julen. Någon dag senare gjordes julpynt under *Lilly Karlssons* ledning.

Vår tradionella julmarknad hade vi **den 7 december**.

Söndagen **den 8:de** hölls den sedvanliga stora Luciahögtiden i Sunne kyrka kl. 16.00 varefter följde hästanspänd kortege med årets Lucia - *Lillemor Karlsén*, från Ö:a Ämtervik och hennes tärnor. Arrangemanget avslutades på Hembygdsgården med Lucia och tärnor i centrum, inför fullt hus.

Vi tackar alla medverkande och då särskilt *Ann-Charlotte* och *Sture Dahlén* samt *Lars Adler* för fin medverkan.

Den 10 december inbjöds patienter från terapiavdelningen på Sjukhemmet i Sunne - totalt 30 st. - till julbord. Varken hemmagjord potatiskorv eller sötost saknades bland de många rätter som våra damer tillagat.
Gästernas tack framfördes av *Lizzie Larsson*.
Julbord - julmarknad för sällskap från andra platser anordnades **11** och **14 december** på Askersbygården av företaget "Martes" - *Lill Nilsson*, Rottneros.

Sommartid har våra muséer och vår lanthandel varit öppna under kvällstid.

Ett större skraplotteri har försålts under året. Detta gav 10 000 kronor netto.

Till alla medlemmar - aktiva såväl som passiva - stort Tack för ert stöd.

Till alla Er som deltagit i aktiviteter, bistått med frivilligt arbete, gåvor eller sponsrat oss, vill styrelsen vid detta tillfälle framföra sitt varma tack.

Vi hoppas och tror att under 1992 få uppleva en bra uppslutning kring vår hembygdsförening och vårt arbete inom hembygdsvården.

Sunne Hembygdsförening.
Styrelsen.

WIDENS CYKEL OCH MOTORVERKSTAD

Minnesanteckningar om köpmannen Sievert Widén, Sunne.

Sievert Widén kom som 30-åring till Sunne år 1926 och öppnade "Cykel- och motorverkstad" bakom gamla apoteket inne på Sundelins bakgård. År 1932 flyttades verksamheten till Långgatan samt öppnades även affärslokal med försäljning av sport och fiskeartiklar samt cyklar.

Brodern Folke Widén anställdes och firman utvecklade sin försäljning till att omfatta även partihandel. I samband härmed startades montering av kvalitetscyklar, som fyndigt gavs namnet **Gösta Berling**. En något mindre lyxig variant gavs namnet **Fryken**. Vid denna montering anskaffades de olika delarna från landets ledande cykelverkstäder.

De välkända Sunneborna Edward Hagelin och Ragnar Blomquist var de som svarade för monteringen. Dessa hantverkare/montörer blev så småningom verkliga virtuoser, snabba och säkra i sin hantering med att ekra och rikta hjul. Tillverkningen/monteringen omfattade pojk-, flick-, herr- och damcyklar i förutom svart, 5 olika färger.

Cirka 400 cyklar monterades per år. Så småningom ökade efterfrågan och tillverkningen kompletterades med vid fabrik färdigmonterade cyklar från Nymans verkstäder i Uppsala. **Gösta Berling** fick således så fina syskon som **Crescent** och **Hermes**. Totalt torde ca. 15 000 **Gösta Berling** cyklar ha rullat på de svenska vägarna.

Ballongcyklar var även populära en tid. Dessa monterades med betydligt grövre ringar/däck för att få en mjukare gång. I samband med försäljningen av rörelsen år 1968 upphörde partidelen och monteringen av cyklar.

Sunne Hembygdsförening vill nämna om och lyfta fram denna epok om cykelmontering i Sunne.

Vi tackar Carl Andersson, Sunne som gett oss faktauppgifter till denna dokumentation, likaså tackar vi Valter Jansson, som skänkt SHF en särskild väl bevarad och vårdad "Gösta Berling" damcykel försedd med kulört kjolnät och i övrigt helt komplett. Denna cykel kommer att ingå bland SHF:s museiföremål på gamla Tingshusets 2:a våning.

Hugo Jansson.

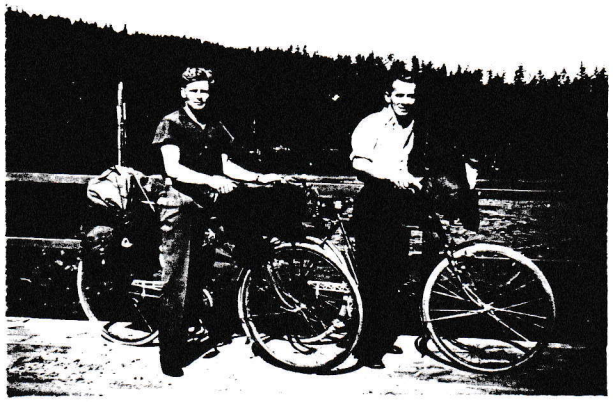

Bilden till vänster:
Ragnar Blomquist (tv)
Karl Andersson.

Bilden till höger:
Edward Hagelin

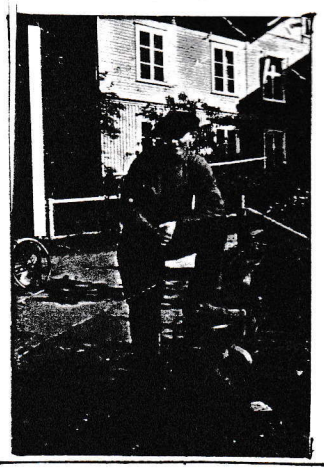

Bokrecension:

WERMLANDIANA nr. 4, 1991. Nya böcker om Värmland.

MINNEN från Löfstaholms bruk. (Sunne ABF?) 1991. 87 s.

Löfstaholm ligger på gränsen mellan Lysvik och Sunne men är enligt Svensk ortförteckning - beläget på Lysvikssidan. Det har numer växt samman med Lövåsens by, stamort för den vittutgrenade släkten Suhoinen, som Arne Linnarud skildrat i en liten skrift från 1987.

Bruket anlades år 1750 och existerade i ungefär 100 år, d.v.s. det lades ner lite tidigare än många andra bruk.

104 vuxna och 38 barn bor nu i Lövåsen, där två jordbruk ännu är i drift.

En redan på 60-talet nedlagd skola finns där också och "en livaktig bygdegårdsförening", som håller sina möten i det gamla skolhuset.

Denna prydliga skrift, illustrerad med äldre foton, är en produkt av ett studiecirkelarbete i ABF:s regi och cirkelledare har Olle Gustafsson varit.

Tänk om fler värmländska byar kunde få en så här fin historik!

MAJA I LUTBACKEN.

"Här har det en gång legat en stuga", berättade Erik på "Hagalund" och sparkade sedan undan lite mossa från ett överväxt stenröse. Erik, som nu själv är borta sedan flera år, kände inte till något om de människor som levat där eller när stugan var bebodd. Mitt intresse väcktes att försöka få fram fakta kring det som en gång varit ett hem.

Majas stuga.

Under senare år har man frilagt grunden till stugan. Den mäter 5 m. x 3,6 m.= 18 kvm. yttre mått. Bostadsytan kan därför inte varit större än 14 -15 kv.m. En stor del av utrymmet upptogs av spisen. Detta är de upplysningar som resterna ger.

Det finns lyckligtvis ett par personer som kommer ihåg huset från sin barndom och kan berätta om interiören. Vid ena väggen stod en säng. Mittemot den vid fönstret stod ett bord. Mer rymdes inte. Från detta enda fönster kunde man se utåt bygden. Det är svårt att tänka sig idag när man står mitt i storskogen att där legat öppna gärden med vidsträckt utsikt.

Vid ingången till huset var ett vindskydd uppbyggt, "ett värhus". Där innanför kunde ved förvaras, och det tjänstgjorde även som skafferi.

Denna kojliknande bostad var säkerligen varken bättre eller sämre än andra som gångna tiders fattiga tvingades att bo i. De var också säkert tacksamma för att ha en egen tillflyktsort och tak över huvudet. De levde i en nöd ofattbar för oss nutidsmänniskor fastän deras tid ligger bara ett par generationer tillbaka.

Stugan ifråga låg i Höjen utanför Sunne på en plats som kallas Lutbacken. Ägaren hette Maja. Det fanns två byggnader i området. Majas var "Nerer (nedre) Lutbacken".

Tänk om ormarna lät bli maten.

Vid ett tillfälle skickade Ingeborg När Bengt sin pojke, Karl, med en kanna mjölk till Maja. Karl berättar att spisen rök fram så att han knappast kunde se någonting när han steg in. Röken sved i ögonen och retade till hosta. När Maja tog hand om mjölken kommer Karl ihåg hur hon sa "tänk om ormarna ändå kunde låta maten var ifred, det hängde en orm över kanten på hinken därborta förut".

Området kring Lutbacken är än i dag ormrikt. Där finns gott om sten och källådror som går i dagen.

Stark som en karl.

Genom vänligt tillmötesgående av Oskar Werners dotter (1889-1970)Karin har jag fått ta del av hans minnesanteckningar. I dem finns målande detaljrika skildringar av människor och händelser i hans barndoms Höjen. Maja i Lutbacken beskrivs som stor och kraftig, så stark att hon gick med i karlarbete. Hon gick dagsverken på Bytorp, en av de större gårdarna i trakten. Att slå vår- och höstsäd hörde till rättarens uppgifter. Innan Bytorp fick rättare hade Maja det förtroendet.

Vid ett tillfälle slog hon på en dag ner havre som räckte till 16 tunnor. Tillsammans med rättaren lastade hon en annan gång 60 lass dikestorv på en dag, men då var hon så slut att hon knappt kunde ta sig hem.

Majas arbetsdag varade från kl. 08.00 på morgonen till kl. 08.00 på kvällen. Det räknas som 3/4 dag. För den fick hon i lön 57 öre och skulle hålla sig med kosten. Som jämförelse lämnas ett par uppgifter ur Lagerqvist m. fl. "Vad kostade det?"

År 1885: Piga 84 kr. kontant/år jämte värdet av kost och logi 225 kr.

År 1890: Jordbruksarbetare 173 kr. kontant/år jämte fri kost och bostad värderad till 404 kr.

Majas årslön var samma som jordbruksarbetarens år 1890 - med den väsentliga skillnaden att arbetsgivaren inte behövde hålla henne med mat och husrum.

Lungsiktig far - utfattig mor.

Maja, var enda barnet. Hon blev faderlös vid 2,5 månads ålder. Fadern dog av lungsot, endast 26 år gammal. Föräldrarna bodde inhystes i soldattotpet Soldaten var moderns bror. När soldaten 3 år senare dog gifte hans änka om sig . Maja och modern blev husvilla.

"Utfattig, vistas i Ulfsby" står det antecknat i husförhörslängden Inte lång tid därefter får Catharina en utomäktenskaplig son. Förmodligen var det vi denna tid som stugan byggdes. Det finns flera exempel på att ensamma kvinnor med småbarn fick hus uppförda åt sig. Var det av humanitet? eller var det för att få lugn för skrikiga ungar under nätterna och samtidigt kunna dra nytta av arbetskraften under dagarna?

Ståndscirkulation.

Ser vi på Majas antavla finner vi flera exempel på ståndscirkulation. Farfarsfar Nils Persson Högberg var soldat för Höjen. De flesta soldater hade valde knekttjänsten i brist på annat. I en stor syskonskara fanns inte möjlighet för alla att bli jordägare. Soldaten stod ganska långt ner på den sociala rangskalan åtminstonde ur jordägarens perspektiv.

Farfar gifte om sig med en hemmansägardotter, blev änkeman och gifte sig med en släkting till den första hustrun (nr. 9 och nr. 22 på antavlan är syskon). Han blev själv hemmansägare och även nämdeman, en hedervärd förtroendepost. Far blev som vi tidigare sett inhyses hos svågern, soldaten.

Morfar var också soldat, först i Hedhult i Varnum och sedan i Kymstad i Gräsmark. Han var utomäktenskaplig son till länsmannen i Fryksdals härad. Mormor härstammade från bondesläkt.

Hemma bäst.

Maja hade i ungdomen pigtjänst bl. a. på Skinnargården och i Västmyr i Ö:a Ämtervik, men hon verkar ha haft stugan i Höjen som sin fasta tillflyktsort. Dit återvände hon mellan de olika anställningarna.Maja gifte sig aldrig, men hon fick tre barn. En son dog späd, de båda andra barnen uppnådde vuxen ålder och fick egna barn. Dottern flyttade till Norrland.

Den överlevande sonen bodde under en period med sin familj hemma hos Maja men flyttade senare till annat hemman i Sunne. Han dog emellertid före sin mor.

Trångbodda?

Den lilla stugan i Lutbacken, ursprungligen byggd åt Catharina och hennes två barn, blev ett hem även för senare generationer. Som mest bodde där 3 vuxna och 2 barn samtidigt. I 14 - 15 kvm.! Med en säng! Man kan fråga sig hur livet där fungerade och uthärdades när någon i familjen låg sjuk eller döende.
De sista åren bodde emellertid Maja ensam i sin stuga. Mina uppgiftslämnare har berättat att Maja dock inte slutade sina dagar där. Allra sista tiden vistades hon på Bergskog som då var socknens fattighus.

"Jag skall vandra - ensam utan spår."

En kort tid efter Majas bortgång togs stugan ner. Den stod på ofri grund. Kanske byggdes den upp som lillstuga eller bod på något annat ställe. Kanske användes virket till kolning. Ingen vet nu.

Genom berättelsen om Maja i Lutbacken lär vi oss hur lite av spår och hur få minnen vi lämnar efter oss. Maja levde ända till 1922. Idag finns endast 2 personer med minnesbilder av henne. Det fanns inte heller fler för ett 15-tal år sedan när jag började engagera mig i Majas öde. Dryga 50 år- och en människa är så gott som helt glömd. En nyttig påminnelse för oss alla.

Arne Linnarud.

Källor och litteratur.
Kyrkböcker från Sunne, Gräsmarks och Visnums socknar.
Muntliga uppgifter från Karl Gerdin, By, Sunne och Ester Johansson, Höjen, Sunne.
Riksdagsman Oskar Werners efterlämnade minnesanteckningar.
Lagerqvist o Nathorst-Böös, Vad kostade det?

151 Ur Sunne husförhörslängd 1840 - 1844, västra delen

Namn	Födelse Året	Orten	Läsa i bok	Läsa i minn	Förstår	Inflyttad Från	Inflyttad År	Utflyttad Till	Utflyttad År
Höjen Bostället									
~~Dott. Olof Jonsson Höjen~~	02	Gräsmark	V	V	I			(2) Död	22/5 41
Änkl. H. Maria Olsdr	05	Stråtan	V	V	I				1149 42
Son Jan	23/12 36	Höjen	V	V	I				V
Dott. Maria	23/5 38	do							V
~~S. Olof~~	46/5 41	do						Död	29/1 42
Änkl. Dito Gustaf Larsson	11/11 19	Gräsmark	V	V	I				
Dott. Maria Olsdr	21/5 38	Höjen							V
Son av Pars Larsson	13/11 43	do							

LARS ERIKSSON (HEDFELT) KYMAN g.1800 m. MARIA OLSDOTTER

f.28/11 1774 i N.Borgeby
d.20/12 1834 i Höjen

f.26/8 1774 i Ås, Sunne
d. 3/9 1832 i Höjen

OLOF LARSSON HÖGBERG, soldat N° 61

f. 8/8 1802 i Hedhult, Varnum
d.30/5 1841 i Höjen, Sunne

g.m. Karin Hansdotter f.1797 i Köla

JAN OLSSON HÖG, soldat

f.13/12 1826 i Höjen
d.12/5 1894 i Höjen

g.m. Karin Jonsdotter f.1824 i By

JAN GUSTAF HÖIJ

CATHARINA LARSDOTTER

f.11/6 1812 i Kymstad, Gräsmark
d. 1/5 1883 i Höjen, Sunne
g.m.
Olof Nilsson f.1812 i Röberg

MARIA OLSDOTTER

f.29/3 1838 i Höjen
d.14/5 1922 i Höjen

LARS LARSSON

f.13/11 1843 i Höjen
utfl.t.Skön, Västernorrl.

KAROLINA JÖNSDOTTER

f. 1864 i Höjen
utfl.t.Torp,Västern.

KARL GUSTAF

f. 1868 i Höjen
d. 1869 "

NILS AUGUST JANSSON

f. 1874 i Höjen
kvar i Sunne, har familj

Ekonomisk karta 1880-t.

ANTAVLA

Släktforskare/Släktarkiv

Om detta blad utgör fortsättnings-antavla återfinns nedanstående proband i sista generationen på blad .....

Detta blad omfattar anor i generationerna —

Blad

Upprättad för (antavlans proband)

		8.	16. PER ERIKSSON, soldat
		NILS PERSSON HÖGBERG, soldat	f. 17/4 1708 i N. Arneby
2.	4.		
	NILS NILSSON	f. c:a 1744 i Pålsby	g. 16/5 1733 Forts. se blad
OLOF NILSSON	nämndeman	d. 1790 i Finland	17. BRITTA SVENSDOTTER
			f. 10/7 1712 i Pålsby
f. 2/6 1812	f. 14/7 1775	g. 19/11 1769	Forts. se blad
i Röberg	i Höjen	9.	18. NILS OLOFSSON
		MARIA NILSDOTTER	f. c:a 1694 i Röberg
d. 16/6 1838	d. 29/9 1861		d. 1/3 1762 i Röberg
i Höjen	i Röberg	f. c:a 1739 i Röberg	g. 31/5 1724 i Lysvik
		d. 24/3 1815 i Röberg	19. ANNIKA OLSDOTTER
	g. II 26/12 1811		f. c:a 1699 i Åsegård
			d. 29/12 1772 i R. Forts. se blad
		10.	20. PER ERIKSSON
		PER PERSSON	f. c:a 1704 i Gettjärn
g. 26/12 1836	5.		d. 1757-64 i Gettjärn
	ANNIKA PERSDOTTER	f. c:a 1744 i Gettjärn	g. 26/12 1731 Forts. se blad
FÄDERNE		d. 16/1 1799 i Röberg	21. BRITTA LARSDOTTER
PROBAND	f. 25/6 1786		f. c:a 1697 i Bråsstorp
	i Röberg	g. 26/12 1776	d. 13/8 1777 i G. Forts. se blad
1.		11.	22. OLOF NILSSON
MARIA OLSDOTTER	d. 7/12 1859	MARIT OLSDOTTER	f. c:a 1724 i Röberg
(Maja i Lutbacken)	i Röberg		d. 8/2 1784 i Röberg
		f. 20/9 1754 i Röberg	g. 15/4 1754 Forts. se blad
f. 29/3 1838		d. 14/9 1826 i Röberg	23. MARIA ERIKSDOTTER
i Höjen			f. 22/6 1731 i Högforsen
			d. 3/11 1800 i R. Forts. se blad
d. 14/5 1922		12.	
i Höjen		ERIK VESTHOLM	
	6.	länsman	
	LARS ERIKSSON		Forts. se blad
	(HEDFELT) KYMAN	f. 19/3 1738 i Rytterne, Västmanl.	
	soldat	d. 24/2 1802 i Svineberg	
			Forts. se blad
	f. 28/11 1774	13.	
	i N. Borgeby	BRITTA LARSDOTTER	
MÖDERNE			
	d. 20/12 1834	f. c:a 1749	Forts. se blad
	i Höjen	d. 1799-1802	
3.			
	g. 1800 i Varnum		Forts. se blad
CATHARINA		14.	28. JAN OLOFSSON
LARSDOTTER		OLOF JANSSON	f. 4/12 1713 i Gersby
	7.		d. 22/1 1793 i Ås
f. 11/6 1812	MARIA OLSDOTTER	f. c:a 1743 i Ås	g. 1/11 1741 Forts. se blad
i Kymstad, Gräsmark		d. 6/3 1819 i Ås	29. BRITTA JÖNSDOTTER
	f. 26/8 1774		f. 15/1 1722 i Ås
d. 1/5 1883	i Ås, Sunne	g. 26/12 1770	d. 14/1 1799 i Ås Forts. se blad
i Höjen		15	30. PER PERSSON från Gjutaregården
	d. 3/9 1832	BRITTA PERSDOTTER	
	i Höjen		
		f. 10/6 1747 i Torsby, Sunne	g. 28/12 1741 Forts. se blad
		d. 28/12 1806 i Ås	31. CARIN OLOFSDOTTER, Torsby
			Forts. se blad

Anteckningar (kallhänvisningar, anförluster etc)

På antavlan bör förutom namn och kortfattade levnadsdata endast anges ev yrke/titel samt hemort. Som bilagor till antavlan bör övriga uppgifter redovisas i en personakt (»ansedel»), Hwt 4456, för varje ana. Lämpliga förkortningar: f = född, d = död, g = gift.

FOLKSKOLAN I SVERIGE 150 ÅR.

Den svenska folkskolan fyller 150 år 1992. Detta kommer att uppmärksammas i de flesta kommuner och skolor i landet. Forskare vid Umeå universitet har tagit fram aktstycken ur en statlig utredning som tillsattes 1820. Den skulle rapportera om "tillståndet på undervisningen område" i vårt land.
Denna utredning om Fryksdals pastorat vill vi gärna publicera i Sunne-Bygda under jubileumsåret. Av utredningen framgår att undervisning förekom i långt större utsträckning före folkskolans antagande 1842, än man tidigare trott.
"Instruction för Skolmästarn vid Rottneros Skola" beskriver ingående då rådande förhållanden.
Stiftshistoriska sällskapet i Karlstads stift har förmedlat dokumenten. Sunne hembygdsförening tackar bibliotekarie Bengt Åkerblom, Karlstad, för välvillig insats.

Om Uppfostrings- och Underwisnings- Verkets tilstånd i Fryksdals Pastorat.

1:o Nogra Allmänna eller Sockne-Scholor finnas icke uti nogon af detta Pastorats 7 församlingar.

2:o Barna Undervisningen bland Allmogen bestrides allmännel. genom antagne och af Prästen godkände Läsemästare, som hålla Ambulatoriska Scholor, hwaraf flera finnas i hwarje Socken, efter dess storlek och folkmängd.

3:o Barnen lära där att stafva, samt läsa i och utom Bok, så i Katchés, som, Bibel och Psalmbok. Somlige lära ock att skrifva, då Scholmästarn äger stil ? och gossarne har fallenhet derföre. Fattige Barn hållas ock i Scholan då den är i grannskapet. Desse få altid Abc böcker och Katcheser af Prästen ur fattigkassans förråd. Hon bestrider efven Scholmästarns arfvode vanl. til 3 sk B:co om veckan, som utbetalas af Prästen, när Lärarn komer fram och låter examinera barnen och gör redo för den tid han haft dem til undervisning.

4:o De fattige Barn, som äro indelte på Hemman til försörgning och upfostran, få wäl också Böcker på allmän bekostnad men de hållas vid Scholan af Hemmanet som ock betalar Scholmästarn.
5:o När ungdomen hunnit til 14 år och på 15:de, framkallas de årligen i februari el:r Mars månad en dag i veckan til Kyrkan, för att taga undervisning af Prästerskapet och beredas til Herrans Nattvards begående fram i slutet af Septemb:r, efter föregånget offenteligt FörHör och Confirmation, enl. HandBoken.

6:o Allmogen äger god nit, att bibringa de upväxande Barnen färdighet i innan och utanläsning, och flere bland dem få lära att skrifva. Skulle nogon finnas hafva åsidosatt denna öma plikt, blir den af Pastor eller Socknens Präst framkallad til varning, först enskildt, och der så skulle behöfvas hos Socknestämman, men detta sednare behöfves högst sällan.

7:o Klockarn , som enl:t Lag förbunden, att lemna sin tjänst til Barna Undervisningen, är uti dessa vidlöftiga och folkrika Socknar oftast sysselsatt med åderlåtning och vaccination samt Prästerskapets betjening med Kyrkoböckers och Förhörs längders hållande, jemte andra Förteckningar, som äro anbefallde at han sällan anlites om barna undervisningen, hwilken Hemmanens aflägsenhet och spridda läge desutom skulle göra obequäm, oftast afbruten och följakteligen mindre pålitelig.

8:o Vid det årliga stora FörHöret i Kyrkan plägar jag som Präst vanligen utdela åt 4 de snällaste Barnen, 2:ne af hwardera Könet, hvar sitt praemium af Nya Testamentet, PsalmBoken eller nogon annan AndaktsBok, för att väcka täflan, hwaraf jag funnit all önskad verkan.

9:o Nogon större utvidgning af Schole- och Undervisnings-Verket för Allmogens Barn i allmänhet kan här icke påtänkas i brist på fond. Hemmanen äro i denna gränse ort ovanligt starkt klufna. De fläste Åboer hafva så små hemanslotter, eller bo på skogarne vid så ringa och magra lägenheter, att de nödgas låta små barn tidigt deltaga i allehanda arbeten och Sysslor, för att kunna hafva nödig bärgning, och skulle ej mägta bidraga nogot til en kostsam Schola el:r Barnens hållande därwid.

Man får då nöjas med att lära dem läsa, nogot skrifva, samt nödiga Christendomsstycken. Men folket är i allmenhet arbetsamt och slögdigt. De bästa Jordbrytare, timerkarlar och Snickare träffas här til öfverflöd - de inöfvas härtil tidigt och utvandra el. be**** från de fläste provincer i Riket.

10:o En enda Ordentelig Schola af privat Inrättning för Underhafvandes Barn, finnes i Pastoratet och Sunne Sochen vid Rottneros Säteri, tilhörigt Hans Excellence, Amiraln och Komendörn af Kgl Maij:ts Orden Hr Grefve Clas Wachtmeister, som stiftade denna Inrättning och lät upbygga Scholehuset år 1804, hvilket samma höst invigdes, och kom i full activitet. Huset är indelt i 3 rum, neml: en Stuga el. Läserum, Kamare och Kök. Scholemästarns Instruction, som tillika bestämmer hans lön, åtföljer här i afskrift och lemnar nödig uplysning om allt hvad härvid behöver Kännas. Allenast får jag tillägga: Att Wachtmeisterska Egendomen, som ? Läsebarn til denna Schola, består av 11 Torp under Säteriet 4 Hemansbrukare i S. Amby, 5 stångjerns Härdar och nogra Spikhamrar samt Quarnar och Såg i Rottne Ström: Att antalet af Läse Barnen utgör mellan 20 och 30, utom ett och annat Soldate barn och nogra fattige ur Soknen, för hvilka Scholmästarn niuter betalning af Sockne Kassan:

Att Scholmästarn väljes och föreslås af Pastor, som har upseende öfver detta Scholverk, och som kan försäkra, att barnen blifva väl underviste i läsa, räkna och skrifva, samt Bibliska Historien; Så att Hans Exellences ädelmodiga och välgörande Anstallt för sine Underhafvandes Barn och nogra flera, har all önskad framgång.

11:o Folkmängden i Pastoratet förträtt sig vid sista Qvinquennin 1810 på följande sätt

Folkmängd		mell. 5 och 15 år
Sunne Soken.....	6157	1429
Ö Emterviks S:n.....	1630	 386
V Emteviks d.o	1381	 270
Gräsmarks d:o	2867	 701
Lysviks d:o	1591	 353
Fryksände d:o	3678	 823
Östmarks d:o	2437	 690
S:a	19681	4652

Sunne Pr.gård d. 30 Januar. 1814
Ad. Fr. Kjellin.
Th. D:r Kontr. Prost och P:r i Fryksdaln.

Instruction för Skolmästarn vid Rottneros skola.

Kap. 1

Om Läse-Tiden, och hvilka som af denna Skola äga att sig begagna

§. 1:o Skolan öpnas årligen för alla Bonde-Bruks- och Torpare-Barn, från 6 års ålder, som lyda under Ronneros och Skarpeds Godsen, på första Sökendagen i October Månad, då Barnens namn och ålder i en Bok eller Matrikel införas och tillslutes dagen före Lucia dag i December. I medlet af Januari företages åter läsningen och slutas med sista Söknedagen i April, så att halfva året eller 6 månader till läsning med underhafvandes Barn blifva uptagne.

§. 2. Socknens Soldate-Barn njuta samma frihet till undervisning i Skolan, som egne Underhafvandes, så vidt som rummet tillåter.

§. 3. Under det öfriga halfa äger Skolemästaren att emottaga andra af Socknens Barn till undervisning, emot en skälig vedergällning af Föräldrarna. Men för fattige barn, som af Pastor blifva dit hänviste, och hvilka han ej får vägra att emottaga så ofta rummet och tiden tillåta, njuter han vanlig betalning af FattigKassan a 2 Rd:r 8 rst. i veckan.

Kap. 2

Om Läse Ordningen och hvad i Skolan läras bör

§. 1 Skolmästarn bör låta sig framför allt angelägit vara, att inplanta i barnens hjertan en en praktisk Gudsfruktan, samt lydnad för öfverhetens bud och aktning för all mänsklig ordning. Svordomar Kif och trätor samt oseder, af hvad namn som hälst böra aldrig tålas utan sorgfälligt förekommas och rättas med allvarsamhet och lämpa. Stränghet och hård medfart förbjudes, såsom endast tjenande att väcka olust både för skolan och läraren, hvilken fast mer bör söka, genom tålamod och vänligt bemötande att tillvinna sig barnens Kärlek, aktning och förtroende. Han får aldrig uraktlåta den grundsattsen: att det är långt bättre förekomma odygder, än att nödgas bestraffa dem, sedan de genom underlåten tillsyn äro begångne.

§. 2. Klåckan half till 9 på föremiddagen böra Skolebarnen vara samlade då efter förrättad bön och sång, de indelas i flockar efter ålder och framsteg så att de, som stafva, skiljas ifrån dem som läsa rent och desse som läsa utantill o.s.v. Men bokstafvarna böra någorlunda kännas af barnen, innan de sändes till Skolan. Med läsningen fortfares under stillhet och lugn till kl. 12 och vidare från kl. 2 till 5, då dagarna äro längre, men från kl. 1 till 4, när de äro som kortast, hvarefter bön göres och vers sjunges. De som läsa utantill få sina läxor till nästa läsedag. På eftermidagarna före Sön- och Högtidsdagar må läsningen i Skolan uphöra och barnenförbilva hemma,men de som börja skrifva eller räkna, komma då äfven tillstädes, och syssellsättas dermed minst en timma.

§. 3. Svenska Språkets läsnade bör vara det första som läres. På stafningen användes synnerlig flit och upmärksamhet, hvarförutan innanläsningen aldrig blir säker. Vid utanläsningen förgätes aldrig att bibringa tydeliga begrepp om hvad som i minnet fattas, så att hufvudet icke fullproppas med tomma ord och läxor, utan fattnings- och omdömes-gåfvan väckes och bildas efter ålder och naturlig förmögenhet. Den vanliga Abc. Boken och en Lärobok i Christendomen, som Församlingans Pastor föreslår, nyttjas såsom hufvudböcker, och hålles af Egendoms Herren gratis tillhanda, åt alla, som njuta fri undervisning, men Skolemästarn tillser att de ej missvårdas eller förstöras.

Tabula additionis och multiplicationis jemte quatuor Species i Räkningen böra och ? läras, alla Onsdagar och Lördagar, men ej förr än barnen kunna läsa väl i bok och börjat med utanläsningen. Taflor och griflar bestås på stället hvilka qvarblifva såsom inventarier. De som äga någon fallenhet och hug dertill, böra äfven få lära att skrifva och inhämta de allmännaste begreppen af Bibliska och Allmänna Historien efter Larssons eller någon annan tjenlig Lärobok. Papper, bläck och pennor bestås på stället, men ej att taga med sig hem.

§. 4. När Barnen hunnit till 13 a 14 års ålder, då de förmodas kunna läsa och någorlunda förstå sin Christendom, böra de bevista de Förhör, som Prästerskapet årligen anställer med Församlingens Ungdom, som beredes till Herrans Nattvards begående. Men öfningarne i Skolan fortsättes icke dess mindre, der så behof göres.

Kap.3
Om tillsyn vid skolan och Examina

§. 1:o Församlingens Pastor anmodas, och lär ej undandraga sig, att hafva tillsyn vid Skolan. Han inställer sig således der, så ofta han har lägligt och nödigt pröfvar: tillser huru Matrikeln hålles, och barnens framsteg uti dertill inrättade Kolumner anteknas, samt att all ting skickeliga tillgår. Varande Skolmästaren förpliktad, att ställa sig hans råd och befallningar, i allt hvad undervisningen rörer till efterrättelse.

2. 2:ne gånger om året, näml:n vid Lucia tiden och slutet af aprill, då Skolan upgifves, anställer Pastor offentligt Förhör med ungdomen i Skolehuset, i de Föräldrars närvaro som det åstunda, och hvarvid önskeligt vore, att några Herrar Stånds Personer behagade komma tillstädes, för att göra denna Akten mera högtidelig och upmuntrande både för barnen och deras Lärare. Pastor författar ett kort Protokoll öfver förloppet, uti en dertill inrättad Bik, som kommer att vara under Skolmästarens vård.

Kap. 4
Om Skolmästarens Lön och Underhåll

§ 1. Skolmästaren bebor det inrättade Skole huset och nyttjar en der utan för på östra sidan belägen hage till plantering af Kål och Potäter, han håller Skolrummet altid snygt och städat, samt vårdar bord och bänkat jämte andra inventarier, att de icke förfaras; samt tillsäger Inepectorn på Rottneros, när någon reparation tarfvas.

§. 2. Skolmästaren njuter i årlig lön, så länge han Sysslan väl och beskedligen förestår:

Sex T:r Hafra
Tre T:r Råg
Två T:r Korn
1/4 T:a Ärter
1/2 T:a Sill
1/4 T:a Sallt.

samt i Penningar Trettio Rd:r B: co. Spannmålen och de öfrige Persedlarna få uttages å Rottneros qvartals vis förut; men Penningarna lemnas hälften vid årets början och hälften vid Ombergsheds Marknad om hösten.
Dessutom äger han af Föräldrarna för hvarje Barn, som njuter fri undervisning, bekomma ett Lass ved vid Skolehuset lefvereradt, utom af Smederna och sådanaTorpare som ej hafva häst för hvilkas barn ingen ved erlägges. Och skall det vara Skolmästaren vid ansvar förbjudit, att i öfrigt emottaga än mindre fordra af Föräldrarna någon vedergällning för de Barn som i Skolan njuta fri undervisning.

§. 3. Skulle Skolmästaren förfalla till liderlighet eller blifva försumlig i sin Syssla, och efter erhållna varningar, ej rätta vill, varder han både Syssla och Boställe genast förlustig, hvartill dock fordras Egendoms Herrens skriftligen förklarade vilja och beslut, deri ordsakerna till en sådan afsättning Korteligen uptagas.

Sundsberg d. 15 Juni 1804.

Cl. Wachtmeister
Ad. Fr. Kjellin

Fryksdalens första skolhus från 1801, Rottneros.
Familjen Sjökvist: (från vänster) dottern Maja med sin dotter Astrid, mor Sjökvist, dottern Tilda, dotterdottern Ingeborg, född 1906 (dottern Bedas dotter), sonen Karl och fadern Sjökvist. (Fotot från omkring 1915-1920)

OM BRO-VILLE OCH ANNAT

Sedan 1600-talet vet man med bestämdhet att det funnits en broförbindelse över det smala Frykensundet i Sunne, möjligen också långt tidigare.
Med tanke på att Frykensjöarna delade Sunne socken, som förr var Värmlands folkrikaste, i två lika stora delar och att kyrkan låg vid sundet, har broförbindelsen varit mycket betydelsefull.
Men trafiken har inte bara passerat över utan även under bron.

De sju mil långa Frykensjöarna har i gångna tider varit en viktig trafikled både för gods och personbefodran. Före järnvägens tillkomst trafikerades under seglationstiden sjöarna av två personbåtar och ett stort antal last- och bogserbåtar, de senare huvudsakligen för timmerbogsering från Oleby till Fryksta.

Brovakten i Sunne under många år hette Wilhelm Andersson, känd över halva Värmland som Bro-Ville. Sundsbron var hans revir och ögonsten, om man nu får säga så eftersom han var enögd.
När det gällde trafiken på och under bron var han envåldshärskare. Det var inga åtta timmars arbetsdagar när det begav sig och sommartid var han i farten nästan dygnet runt med att fälla bommar och svänga bron. Hästskjutsar fick bara framföras i skritt över bron med fem kronors vite vid trav och galopp och det var stora pengar på den tiden.

En dag stoppade Ville mitt på bron en bonde som hade för bråttom. Denne tog upp en femma med orden "nu hade du allt en enastående tur som träffade på en som hade pengar" och så travade han vidare.

En och annan kontrovers med bångstyriga skolpojkar från realskolan kunde väl inte undvikas och det slutade ofta med att vederbörande utbad sig ett samtal med Ville mellan tre ögon. Men stod man på god fot med Ville kunde man istället få hjälpa till med att dra svängkorset.

På vintern när isen lagt sig blev det betydligt lugnare men varje dag skulle bron hållas ren från snö, is och hästlort.
Det var inte ovanligt att folk på bogserbåtarna och timmersläpen drygade ut kosten med gädda som man fångade med drag. Johan Persson från Röbjörkeby var maskinist på en bogserbåt och var en av dem som gärna idkade gäddfiske. Så en dag hände att några av hans kamrater tänkte driva med honom. De hade nämligen inhandlat färsksill och tog in Johans drag och hakade på en sill. Så ropade de upp Johan från maskinrummet med beskedet att nu var det napp, men när Johan drog in reven blev kamraterna mer än snopna då en gädda på åtta kilo svalt både sill och gäddrag. Skrattar bäst som skrattar sist.

I Fryken lever en märklig fisk som är en relikt sedan tusentals år tillbaka i tiden då Fryken före landhöjningen var en havsvik. Det gäller nu hornsimpan (Cottus quadricornis frykenensis - Lönnberg) som fortfarande fångas vid sällsynta tillfällen. Den lever på stort djup men leker i november-december och går då upp närmare ytan. Första noterade fångst år 1914 av Johan i Sjögata utanför Öjervik som då yttrade att han trott sig fått själva f-n i båten.Första december år 1941 fick Arvid Ehrencrona tre hornsimpor utanför Vitteby. Det märkvärdiga var att trots halvmilen till Sunne levde de fortfarande när vi släppte dem i en hink vatten.

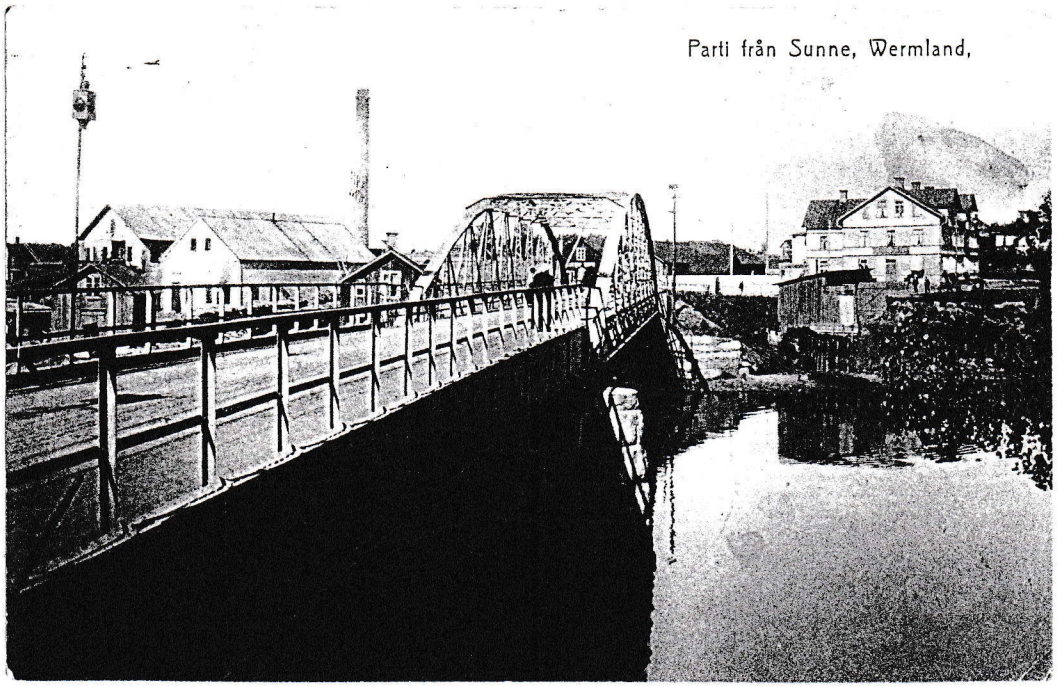

Sundsbron före järnvägens tillkomst

Professor Orvar Nybelin, som fick sig ett exemplar tillsänt, påpekade att till skillnad mot hornsimpor i Ishavet och Mälaren, hade dessa bara rudiment av de fyra vårtliknande hornen efter årtusenden i avskildhet.
En journalist på Dagens Nyheter gjorde en gång en reportageresa genom Fryksdalen. Han skrev sedan i Dagens Nyheter att han utfrågat taxichauffören om Fryken och fått uppgift om att den var "sju mil lång och lika djup". Det var ju att ta i men som förkastningssjö hör den till de djupaste i landet, dock inte fullt 150 meter.En gammal legend berättar om en underjordisk förbindelse mellan Fryken och Värmeln.

En flicka på väg till sin konfirmation i Brunskog tappade från kyrkbåten sin psalmbok och det berättas att den flöt upp i Fryken - vilket naturligtvis är en skröna.

År 1979 utgav Sunne Hembygdsförening på eget förlag boken "BÅTAR PÅ FRYKEN". I den har författarna Erling Ärlingsson och Ingvar Svensson i ord och bild räddat åt eftervärlden mängder av maritimt intresse från Fryken. En bok som borde ägas av varje fryksdaling, hemma och i förskingringen.
Den saluförs av hembygdsföreningen till en kostnad av 150:- inbunden, vilket kan betraktas som billigt för ett så gediget bokverk.

Per Hedin.

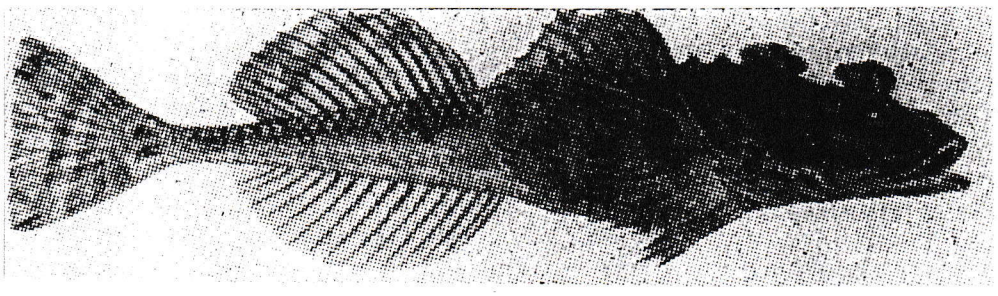

Hornsimpa

Välkommen till Sunne Hembygdsförenings Årsmöte 1992.

Medlemmar med familjer, vänner och alla hembygdsintresserade inbjuds till årsmöte söndagen den 26 april kl. 14.00 i Askersbygården.
- Årsmötesförhandlingar.
- Kaffeservering.
- Gamla Sunnefilmer visas.

Välkommen med i vårt hembygdsarbete - ge oss Ditt stöd. Har Du intresse och tid att vara med i någon arbetsgrupp vill vi höra av Dig - ring 0565/108 01 eller 117 58.
Inbetalningskort för medlemsavgift 1992 bifogas.
Avgiften år 25 kr. / person - ungdom under 18 år 10 kr.
Om Du dessutom är intresserad av erbjudandet att prenumerera på Värmlands Hembygdsförbunds tidning "Näverluren", 4 nr. får Du för 35 kr., så låter Du detta framgå.

Tack på förhand!
Välkomna
Sunne Hembygdsförening
Styrelsen.

VÅRA TORP

RAPPORTER FRÅN VERKSAMHETEN I SKOGSBYGDEN.

Vår lilla skrift kommer nu ut för andra gången och vårt mål är att åstadkomma ett nytt nummer varje år. Vi ser det som en plikt mot våra medlemmar att försöka ge en rapport från hembygdsföreningen och dess arbete under det gångna året. Även om vi på något vis inte kan mäta oss med våra grannar i Östra Ämtervik och deras "Östemtingen" gör vi vårt bästa med våra enkla bidrag. De som vill är synnerligen välkomna att hjälpa till.

"Nytt" för året är att den gamla torpinventeringen tagits upp igen. Nya friska krafter har beslutat att fortsätta där tidigare arbeten avslutats. Det gläder mig mycket att nyinflyttade bybor i Svinebergssätter och angränsande byar gör gemensam sak med övriga yngre och äldre i bygden kring Lersjön. Det är min egen födelsebygd som man sett dö bort genom åren. Torp lades ner, blev öde, eller i bästa fall - förvandlades till sommarstugor. När elektricitet och telefon nådde bygden hade den redan nästan helt dött ut och man trodde att dessa moderniteter kom definitivt för sent för dess räddning. Men så kom detta tecken på liv - tack och lov.

Området ingick visserligen i Ville Larssons gigantiska uppgift med torp, men det var alldeles för omfångsrikt för en grupp. De flesta torpnamn kom med, men nu har den nya gruppen i sommar besökt alla ruiner och försökt ta reda på fakta om platser och människor. Arbetet fortskrider så sakta, men svårigheten att befolka torpen är fortfarande stora. Ett evinnerligt flyttande boplatserna emellan försvårar det hela.

I östra gruppen har arbetet säkert varit minst lika ivrigt. De har en strålande hjälp av Olle Gustavsson, som skriver långa utredningar om varje boplats.

Säkert har båda grupperna trivts gott med sina uppgifter.

Margit O.

TORPEN KRING LERSJÖN.

Förra hösten upprepade Lars i Boa att "klockan var fem i tolv" för att göra en inventering av torpen kring Lersjön. Många av dem är borta, och snart är alla döda, som minns något om dem.

I februari 1991 samlades vi, några intresserade, i Gyda samlingslokal i Gettjärn. Vi kom överens om att vi ville leta efter och sätta ut skyltar vid torpen. Därefter skulle vi ta reda på vilka som hade bott vid de olika torpen. I maj månad samlades vi igen. Det var en härlig söndagsmorgon och vi började med att besöka "Emma i Bôsken". Torpets namn är även Vikersbråten.

Torpet Vikerssättra i Svinebergssätter är numera borta. Endast rester av ett par mäktiga lönnar markerar platsen,. Denna bild togs vid 40-talets början av Anna Halvarsson. Mitt i bilden; mor Inga med besökande damerna Ester och Maja.

Där finns en husruin och i fantasin kunde man se hur Emma hade haft det. Denna söndag besökte vi fem, sex olika ställen. Därefter har vi träffats varannan söndag hela sommaren. Sammanlagt har vi hittat 65 torp och sätrar.
Många har deltagit. Vid några tillfällen var vi 25 st. Sommarens utflykter i skogarna runt Lersjön har varit mycket trevliga. Vi har ju naturligtvis letat torp bland stenar och rishögar, men vi har också umgåtts, fikat och haft mycket trevligt.
I september avslutade vi sommarens träffar i matsalen på Södra Vikens skogsbruksskola med nävgröt och fläsk.

Vi fortsätter nu vårt forskningsarbete med att försöka hitta vilka som har bott på de olika torpen, ett svårt och tidsödande arbete. Vi skall beställa stolpar med skyltar och sätta ut dem under kommande sommarmånader. Det är som sagt ett svårt arbete att ta reda på vilka som bodde på torpen runt Lersjön. Vi behöver DIN HJÄLP! Hör av Dig om Du har kunskaper, foton eller annat av intresse, som kan hjälpa oss i arbetet.

Annika Rytters.

Ring Annika Rytters tel. 700 91 eller
Lars Olsson tel. 700 20.

Backstugan Åsen i Sundstorp, där Tôrrbôra bodde.

SÄTERINVENTERING I ÖSTRA SUNNE.

I likhet med många andra socknar hade Sunne ett väl utvecklat säterbruk under gången tid. Ja, redan på 1600-talet berättar domboken om en bonde, som i Gjutargården fått sin säterstuga förstörd genom ovarsam eld. Gjutargården, en knapp mil nordöst om Sunne kyrka, hade tidigt sätrar långt öst på sina utskogar. Under 16-, 17- och 1800-talets första hälft fanns det ett relativt litet antal självägande bönder. De flesta satt som torpare eller backstusittare under en modergård.

Några av de äldsta gårdarna tros vara **Pettran. Där Fram, Sven Ols och Där Ner.** Intressant är, att dessa hade sätrar långt öst på sin utskog vid Översjön men också varsin säter betydligt närmare på den s.k. "hemskogen". Man talade om en främre och en bortre säter. Troligen växlade man under betessäsongen för att djuren skulle få tillgång till bästa möjliga bete.
Säterbruket på Gjutargårdsskogen upphörde 1915 - 20 och idag finns endast en gammal säterstuga kvar, nämligen "Pettrans" vid Översjön.

De andra är för länge sen rivna och endast grundstenarna och rester av spismuren minner om en tid som flytt. Likaså har sätervallarna vuxit igen och där står nu grov skog. Naturen har tagit tillbaka vad människan haft till lån en tid. Det är inte så många nu av den yngre generationen, som vet något om dessa sätrar eller var de låg.
Kanske det var orsaken till att en liten grupp intresserade samlades till en studiecirkel för att om möjligt bringa litet klarhet kring säterbruket i Gjutargården. Från starten var vi ett tiotal intresserade, som samlades hos en av deltagarna. Sen turades vi om att stå för värdskapet med dithörande kaffe och dopp. Alla dessa sammankomster präglades av gammaldags gemytlig bygdegemenskap, där den i sammanhanget så viktiga muntliga berättartraditionen kom väl till pass.
Vi valde från början ut 3 stycken säterplatser, som vi arbetade med första tiden, där vi också gjorde studiebesök på plats och mätte upp grundstorlek samt om möjligt grundernas placering och antal.. Vi antecknade de kulturväxter som kunde spåras samt inhämtade all möjlig information, som kunde fås av gamla minnesgoda människor.

I något fall fanns fotografi av en säter, vilket var till oskattbar glädje. Senare togs husförhörslängderna till hjälp för att inhämta uppgifter om ägarna till modergården och dem, som verkat vid eller tidvis bebott sätern. I många fall blev en säter fast boplats och flera generationer kom att avlösa varann där. Men i de flesta fall revs sätrarna när säterbruket upphörde en bit in på 1900-talet.

Det finns också fall, där tidigaresäterstugor flyttats och återuppbyggts på annan plats som exempelvis stomme i ett bostadshus eller annan byggnation.

I de flesta fall fick sätern namn efter modergården, som **Framsätter** efter gården Där fram och **Sven-Olssättern** efter gården Sven-Ols, men i något fall är namnet mer udda och märkligt som t.ex. **Bubergssättra**, vilket kan förklaras av att bonden Jöns Nilsson, som 1844 inköpt en gård i byn, var från Boberg väster om Sunne. I dagligt tal kallas han **Bubergern** enligt ortens dialekt, och vägen fram till gården kallades **Bubergsgata**. Hans säter revs 1922, men virket köptes av en man, som lät det bli stomme i sitt nya hus. Där står det välskött och prydligt intill korsvägen. Nu kallas det **Villan**.

Ja, det var några rader helt kortfattat om hur en studiecirkel arbetar. Vi vill fånga upp de små rester som ännu finns kvar av gångna tiders betydelsefulla säterbruk

Olle Gustafsson.

Skräddarmästare Gunnar Almgren.

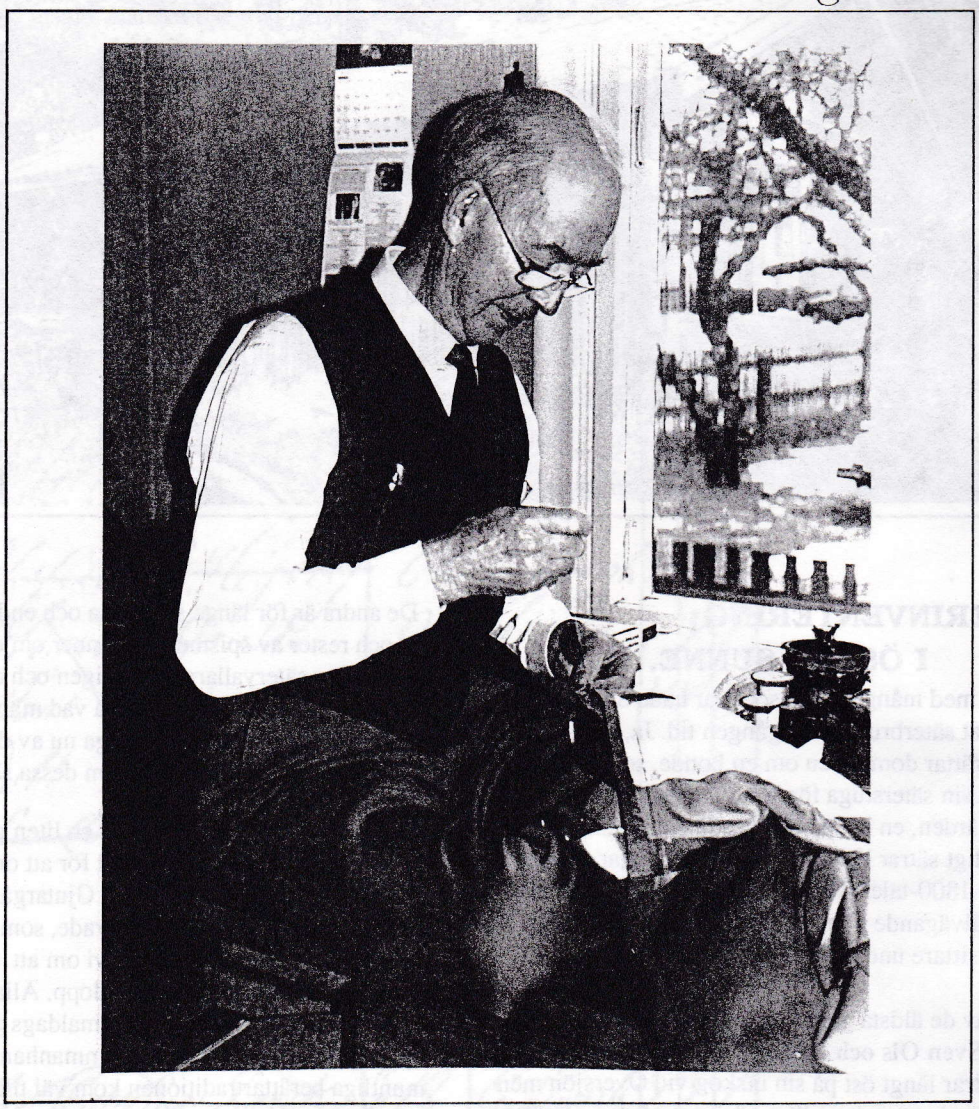

Här ser vi exempel på ett yrke som inte längre har någon representant i Sunne.

Sven Toremark intervjuar Sara Langfos och Rut Mård

Vi har glädjen att i vår årsskrift presentera två mycket kända Sunne-profiler. De har betytt mycket för vår bygd i många årtionden. Rut Mård f.d. innehavare av Hotell Sunne och Sara Langfos, f.d. innehavare av Sunne Begravningsbyrå. De två intervjuades i februari på Sunne pastorsexpedition.

Sara Langfos svarar

1. Din födelse, uppväxt ect?
Sara föddes 1914 i samma hus som Hotell Sunne, där familjen bodde tills Sara var fyra år. Då flyttade de till ett hus i grannskapet som också inrymde Sunne Begravningsbyrå.

2. Hur kom Du in i begravningsbyrårörelsen?
Sara kom tidigt in i begravningsbyrårörelsen. Det var nämligen farmor som startade Sunne Begravningsbyrå, omkring 1910. År 1934 övertogs den av Saras föräldrar.

3. Hur länge har Du varit verksam inom detta företag?
Sara har hela sitt vuxna liv varit verksam i företaget, men 1965 övertog Sara och Einar Langfos begravningsbyrån. 1971 blev hon änka men fortsatte ändå fram till nyåret 1992.

4. Arbetsförhållanden förr och nu?
Arbetsförhållanden har ju som i andra yrken förändrats under så många år, som t.ex. kistorna. Nu kommer de färdiga från fabriken, men förr var de trävita och skulle "stoftas" på utsidan för att få färg och så måste de klädas inuti.

5. Seder och bruk som ändrats?
Förr i tiden dog ju de flesta i sina hem och stod kvar där till begravningsdagen. Då hängdes det upp lakan för fönstren i rummet där den döda låg och granris ströddes på vägen utanför och granar sattes vid vägen. Detta var en sed som så småningom försvann.

6.Minnen; svårt och lätt, spec. händelser m.m.
Minnena är många efter alla dessa år, det kan ju inte bli tal om glada minnen i detta yrke. Men trots allt finns det ljusare och mörkare minnen även här. Det svåraste var vid barns död, olycksfall och självmord. Trafikolyckor som ibland tog flera familjemedlemmar var ju fruktansvärt.

7. Din roll som tröstare?
Som tröstare har Sara fått ställa upp många gånger och många är de som upplevt henne som en mor i dessa svåra stunder.

8. Hur vill Du sammanfatta Din gärning?
Sara har inte bara arbetat med begravningsbyrån, även om detta var det huvudsakliga arbetet. Saras far hade hand om klockringningen i Sunne kyrka, så redan som tonåring kunde det hända att hon fick sköta den i hans ställe. Det var ingen lätt sak, det skedde för hand på den tiden. I 20 år arbetade hon på Hotell Sunne, så det var att gå mellan hotellet, begravningsbyrån och kyrkan, ibland kanske flera gånger på samma dag. Men trots ett arbetsamt liv har det varit meningsfullt och Sara skulle inte velat ha det annorlunda.

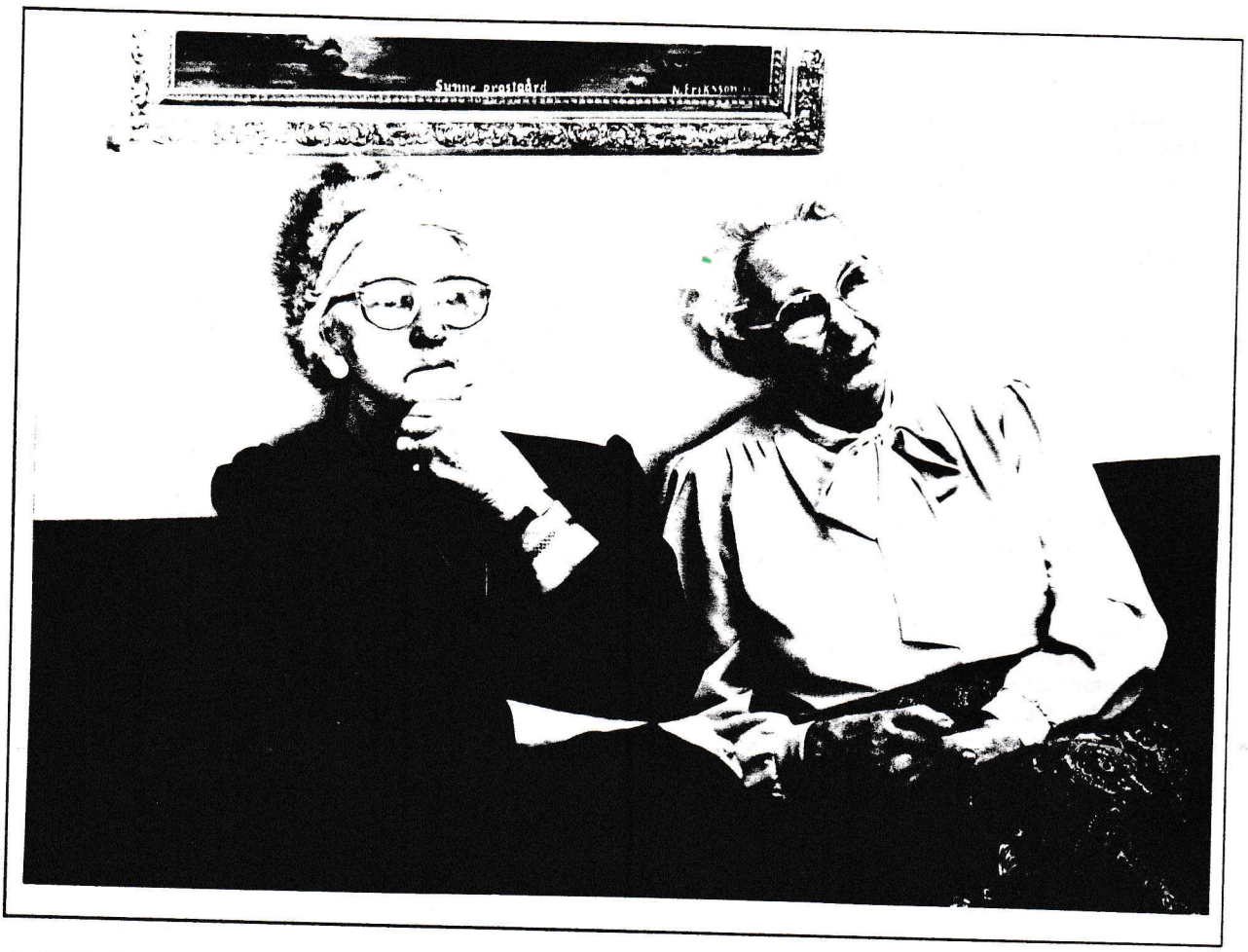

Rut Mård svarar:

1. Din bakgrund, födelse, uppväxt och boende ect?
Rut föddes 1912 i Öjervik, i en röd liten stuga vid Malvikens strand och växte upp bland nio syskon. En stor händelse hon kommer ihåg från sin barndom var när järnvägen byggdes.

2. Hur kom Du in i hotell och restaurangbanan?
I ungdomen önskade Rut bli sjuksköterska, men intresset för matlagning var också stort. Redan som 15 åring började hon hjälpa till med matlagning till flottningsarbetarna och därefter på frimurarlogen i Karlstad.

3. Hur länge var Du verksam på Hotell Sunne?
1930 började Rut sin långa livsgärning på Hotell Sunne, som då ägdes av en faster till hennes blivande man. 1934 gifte sig Rut och Josef Mård och samma år övertogs hotellrörelsen. 1943 inköptes även huset som då inrymde affärer, kontor och lägenheter. 1976 blev Rut änka, men hotellet fortsatte hon med till 1987, alltså 57 år på samma arbetsplats.

4. Arbetsförhållanden förr och i nutid?
Arbetsförhållanden har ju ändrats avsevärt under så lång tid, men en sak har följt hela tiden; nämligen att laga maten själv, inget färdiglagat eller halvfabrikat. Första tiden fick man hela djurkroppar att stycka, ett tungt arbete som ju blev borta så småningom. Sen kom hushållsmaskiner till god hjälp.

5. Svårt och lätt?
En svår tid var krigsåren 1939-1945, då det inte var lätt att få kupongerna att räcka till. Inköp gjordes också hos traktens bönder, men gästernas antal minskade också denna tid. Det var inte många handelsresande och turister. Militär fanns, men de hade dåligt med pengar. Tack vare Ruts kunnighet och optimistiska sätt gick dessa åren också bra. Problem kunde även uppstå när berusade personer ville besöka hotellet, men dessa klarade Rut av på ett vänligt men bestämt sätt.

6. Glada minnen och speciella händelser?
Glada minnen finns det gott om och samarbetet med personalen har alltid fungerat bra. Aldrig har någon osämja förekommit, och en midsommar kommer Rut ihåg att på morgonsidan mellan två bröllop hittade de på att åka runt Rottnen.

7. Hur ser Du på hotell- och turistverksamhet i Sunne nu?
Hotell- turistverksamheten har under senare år ökat mycket, så det blir troligtvis svårt att kunna ha underlag för alla.

8. Hur vill Du sammanfatta Din gärning?
Rut ser med tacksamhet tillbaka på alla dessa år och är verkligen nöjd med sitt liv. Visst var möjligheterna små i början, men allt gick att ordna. Visst är det underbart att tänka tillbaka på alla belåtna gäster som skickat presenter o.dyl. När Stockholms ungdomskör tackade med en underbar sång. Alla glada och tacksamma barn som många gånger bjudits på Ruts hemlagade nougatglass, som är känd t.o.m. i Paris. Själv föredrar hon husmanskost och hallonkräm.

Intervjuare: Sven Toremark
Skrivare: Hillevi Engström
Fotograf: Leif Nilsson

Det händer i Sunne Kyrka

Under den här rubriken vill vi berätta om gudstjänster och övrig församlingsverksamhet – allt det som händer söndag och vardag i Sunne församling. Men det finns en djup tanke i detta. Vad betyder kyrkan och tron för oss. Vad händer i våra liv när Gud får inflytande i hem, kyrka och samhälle. Du är välkommen att ta emot kraften och glädjen som tron och den kristna gemenskapen ger. Unna dig söndagens kyrktimme och alla andra goda tillfällen.

Högmässa/ Högmässogudstjänst

Söndagar och helgdagar kl. 11 00.
Vissa gånger i form av temagudstjänst och familjegudstjänst.
Kyrkan är öppen alla dagar för besök och andakt.

Särskilda familjegudstjänster

Första söndagen i månaden kl. 16. 00 *(Obs! tiden)* startar 2 feb. 1992.

Veckomässa

Onsdagar i jämna veckor kl. 18 30 i församlingshemmet. *Obs!*

Övriga Gudstjänster

Musikandakter, bygudstjänster, andakter på sjukhus och vårdhem, skol- och ungdomsgudstjänster. Dop, vigsel, begravningsgudstjänst.

För barn och ungdom

Kyrkans förskola, barn- och ungdomsgrupper, körer, konfirmandläsning, öppet hus för skolungdom, kontakt kyrka – skola.

Boken om Sunne Kyrka

Den vackra presentboken om Sunne kyrka berättar i ord och bild om gudstjänster och all församlingsverksamhet samt om kyrkans historia.

Boken är en mycket lämplig gåva i samband med livets högtider och som julklapp. Den bör finnas i varje hem i församlingen. Den är ett fint minne för besökare och en gåva att ha med sig vid resor inom och utom landet.

Förmånspris för närvarande kr. 100:–

Säljes i kyrkan och församlingshemmet och hos vissa ombud.

För vuxna

Gomorron Sunne, träff för daglediga, torsdagar i ojämna veckor kl. 10 00.
Syföreningar, körer, SKS studieverksamhet, väntjänst- och kontaktgrupper, flyktingverksamhet m m.

Diakoni och själavård

Besökstjänst, samtal, rådgivning, nattvard för sjuka.

Kyrkans färdtjänst

För bil till kyrkan ring taxi.
Kyrkbuss ordnas vid speciella tillfällen.
Egenavgift 20 kr tur och retur.

Kyrkans radio

Sändningar i Radio Sunne måndagar kl. 21 00 och torsdagar kl. 20 30.
Gudstjänster från olika kyrkor måndagar kl. 19 00.
Morgonandakter tisdag – fredag kl. 7 45.
Radio Sunne på 92 mhz (nära P1).

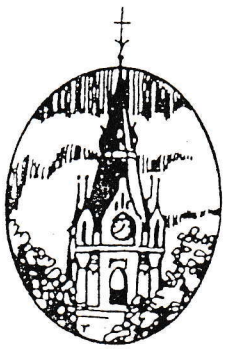

LIFE CENTER

Hela tanken är naturlig

LIFE CENTER

686 00 Sunne

Tel 0565-144 00

Först när du mår bra både kroppsligt och mentalt lever du riktigt väl. Det är själva grundtanken i Life-Centers filosofi.

Vi vill se våra gäster släppa loss alla sina goda krafter, bland annat med hjälp av det unika hälsoprogrammet *Prima Liv*.

Vi erbjuder positiva, spännande och helt nya villkor för den som har ambitionen att göra nästa konferens till den bästa.

Vi lockar till bords med mat som både lättar och lyfter och till motionsstudion med övningar som alla tycker är roliga.

Allt detta i ett annorlunda hotell, där du bor med sagolik utsikt över sjön Fryken.

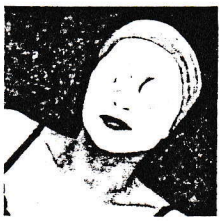

För välbefinnandet

För konferensen

För njutningen

För hälsan

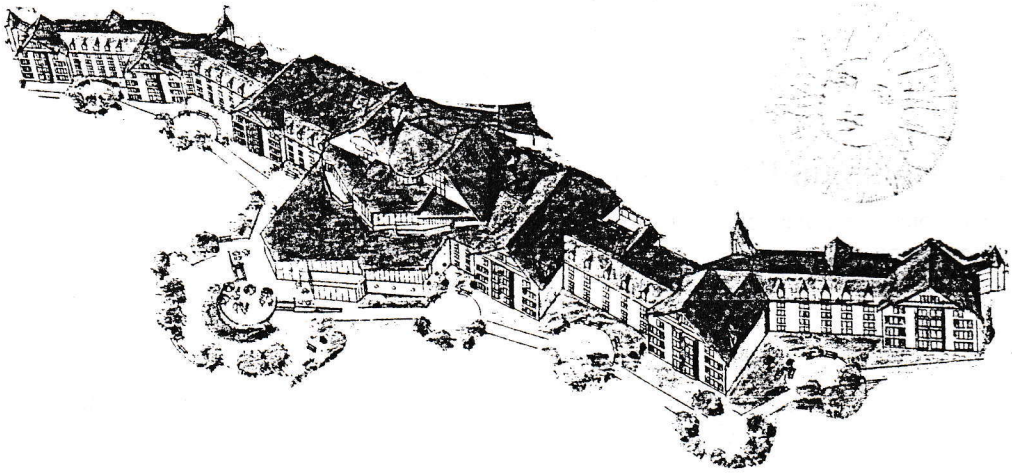

Kom ihåg

HEMBYGDSFÖRENINGENS

ÅRSMÖTE

26 april

kl 14.00

VÄLKOMMEN

K Nilssons Måleri AB

Gettjärn

Utför alla till branschen tillhörande arbeten

Tapeter och färger i lager

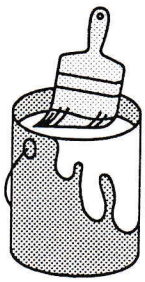

Tel 0565-430 29, 430 92

Fax 0565-431 29

JORD
SKOG
DJUR
BYGG

Välkommen till oss!

BUTIKEN

FÖR

- **VILLA & FRITIDSHUS**
- **TRÄDGÅRD**
- **SÄLLSKAPSDJUR**

Vi står för fackkunskap och kvalitet!
En BRA affär för ALLA!

Värmlands lantmän

BYGG&BUTIK

-Din bästa affärspartner!
SUNNE, Brårud • 0565- 130 30

Renault Clio.
"Bäst i klassen!"

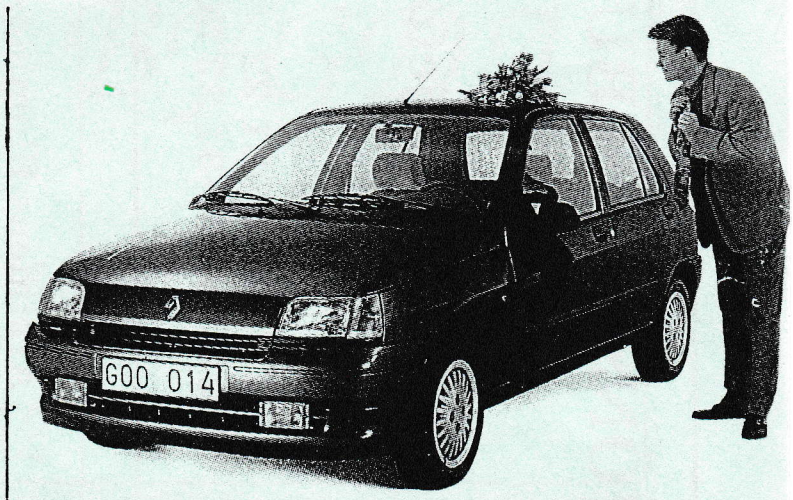

VOLVO -toppen i Värmland

FRYKSDALENS MOTOR

NAO

Nils A Olsson Entreprenad AB Sunne

Ett 50-årigt LBC-anslutet företag med åkeri och entreprenadverksamhet.

Låt oss delge Er av den erfarenhet och kunskap som vårt företag besitter. Vi har erfarna maskinister och chaufförer som kör.

Grävmaskiner på band och hjul, dikesmaskiner, lastmaskiner, bandschaktare, grusbilar, dumprar, maskintrailer och väghyvel.

Försäljning av trummor i plåt och plast.
Anlita oss! Ring Allan 010/310987 eller Gunnar 010/813537.

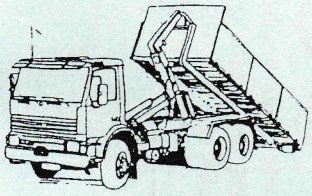

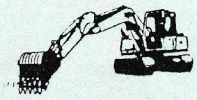

SUNNE LBC
MITT I SAGANS LAND

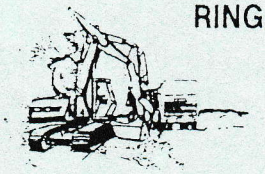

RING OCH BESTÄLL ELLER BEGÄR OFFERT PÅ
TRANSPORTER
AV ALLA SLAG

Vi förmedlar:
Hjullastare • Grävmaskiner • Bandtraktorer
Väghyvlar • Maskintrailer m m

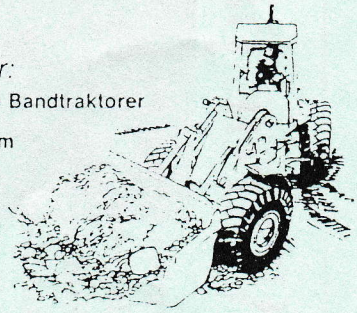

Vi levererar också:
MAKADAM • MATJORD
SAND • GRUS

SUNNE LBC
0565-112 55

Vi tror på Sunne.

Sunnebygden är expansiv och intiativrik. Faktiskt något av värmlands Gnosjö. Vi vill hjälpa till med vårt kunnande och stödjer alltid den bygd vi växt ur. Som kund kan du låta ditt sparkapital lånas ut lokalt genom oss.

Och därmed bidra till att hålla Sunnebygden levande.

Föreningsbanken

JÖNSSONS BUSS

Ett 70-årigt familjeföretag

Tel 0565-921 22
Mobiltfn 010-31 22 56

Välkommen till oss!

EL-shopen
Din el-butik i Sunne
Kvarngatan 18 - 0565-139 22

ÅKES
EL & BYGG A·B
Kvarngatan 20 Tel. 0565-135 60 SUNNE
EL och VVS INSTALLATIONER

Vi för även

- Byggnadssmiden
- Verktyg & Elverktyg
- El- & VVS-materiel
- Kök & Badrum
- Nyckeltillverkning

Gör ett besök hos oss.
Det lönar sig!!!

Hushållsmaskiner från:
HUSQVARNA – CYLINDA – PHILIPS
ELEKTROHELIOS – MIELE – VOLTA
KENNY – BOSCH

Årstidens Blommor
Plantor
Träd, Buskar och Perenna växter
Snittblommor
Smakfulla binderier utföres

HASSES HANDELSTRÄDGÅRD

SUNNE

Tel. 0565-100 57
Fax 102 79

BLOMMOGRAM